

.....

vienām tenka visos gīvībēs ir Šviesos srovēs iš patios tautos, iš žmoniļos širdies, net iš patios pasaulio Priezasties.

KRAUJAS BEI KALBA IR ŽMOGUS.

.....
Žmogaus kraujas ir kilimas.
.....

Žmogus taip labai išlengvo tepabunda šitame gyvenime, kad ir nuostabiausi daļikai jo nestebina. Līg juose nieko īpatingo nebūtū. Tatiau visas gīvenimas pilnas stebūklū. Tik mūsū sāmonē negana budri. Todēl daug to, kān regime, atrodo prasta, atrodo pilka, be Šviesos, be gīvumo. Tokiu tūliems īra ir kraujas. O išminties žmonēs jau senovėje sakīdavo, kad kraujas tarpininkauja tarp dvāšios, sāmonēs ir kūno. Garsusis Vokietiu poetas Goethe, kurs tiek svarbiū išmānīmū suteikē gantos mokslui, sāko: „Kraujas īra īpatinga sultis.“

Ir tik māzuma pamāste, suprantame, kad kiekvienām judējimū, kiekvienām veikimū paskutinis ākstinas pareina iš kraujo. Vien kraujas pajudina kūnā ir kūno narius. Kraujas turi viršū ant kūno. Jis īra tarsi kūno noras. Jame randasi kūno valia. Tai esti īpatinga jēga.

Toji sukīla dēl visokiū priezastiū. Sākoma tada: širdis plāka greītiau. Ivīksta tai, kad žmogus ko gero laukia arba ko blogo bijosi. Bet širdis gāli kaskart līgiu greītumu tvaskēti, tatiau jautiama, kad kraujas īra kitokiu. Vienā kartā žmogū tarsi gāivintū, antrā līg zavintū, naikintū. Tuomet akis prāšvinta, šiuomet apsiniaukia.

.....

Iš kur tas toks keistas krauje kitimas? Paprastai sākoma kraujo sujūdimā pareinant iš jausmo, iš geismo arba baimēs. O tūjū priezastis rodos tūno tame, kas rēgima. Todēl tūli ir zīūrī ī žmogū kaip ī švilpīne, iš kurios skāmba, kaip īputi; arba kaip ī pilna rīkā, kurio turinīs juda, kaip rīkas pastumiamas.

Taip tas visas atsitikimas lig visai nesiskirtū nuo kitū, kurie vadinami mechāniškais. Bet kiekvienas pritīres žmogus žino, kad taip nēra. Tie pātīs dalīkai nesukelia kiekvieno kraujo. Rīščiau tai pasidāro, palīginant tame vaikā ī uzaugusī žmogū. Vaikas, paveikslui, paprastai nepažīsta gimtīs palinkimo. Gālima tai vadinti nepriaugimu. Kūnas dār nēra tām prinokēs. Krauje dār nesiranda tos īpatībēs, kuri gimtīs gīvenimā sukelia. Bet žmogui ir priaugus, dažnai jis, arba ji, pasilieka tū palinkimū nepagaunama. Kalbama tad apie nepritīrimā. Bet tuo ir jau rodoma ī svarbūjī dalīkā, būtent ī tā, kad tame žmogūje kraujo palinkimai dār nepasieka sāmonēs.

Taip ištikro īra. Uzauges ir gi pritīres žmogus gāli būti erzinars, o tik tuo nesiduoti valdīti. Jausmai, geismai gāli kraujā judinti, žmogus gāli pilnai žinotī apie tai, o visa-tai pasilieka lig anapus slenksčio, atstu nuo jo. Žmogus n e d e d a s a v o m i n t i e s ī g e i s m ā. Tuodu nesusilieja. Ir tad nesidāro veikimas.

Paprastai berods mintis īra plēšiama žemīn ī geismā, tarsi žmogaus neatsiklausus. Nēsa didīsis žmoniū skaitius nevaldo savo mintiū. Ir nē nežino,

.....

kad tai gâlima. Nepastebi to, kas jû vidûje îviksta. Ir nepaseka to su žinojimu. Jû vidûje minties susijungimas su geismu ir tokiu bûdu su krauju visai savai ir be žmogaus atsvêrimo pasidâro. Todël žmogus veikia, kaip jo kraujas jî vâro. O kraujas tai dâro, kaip jis erzinamas. Ir atsitinka tai taip ilgai, kol nenumâno žmogus, kad turêtû pats atsverti, ar reikia kraujâ sekti arba jî sulaikîti.

Tame randasi gîvenimo uždavinio sprendimas. Bet ir kraujo svarbumas. Kraujas taip ilgai varis žmogû î dârbâ, î veikimâ, kol negalês jis pats pasirîžti. Kad kraujas to nedarîtû, jis nebûtû tinkamas prietaisas evolûcei. Ir jos îstâtimai tokî kraujâ naikintû.

Kraujas tarpininkauja tarp regimo gîvenimo ir paties žmogaus ir tarp jojo ir to gîvenimo. Žmogus îra, tarîtûm, îsodintas î savo prigimtî. Bet jis jos viršaus, bûtent kûno, nepasiektû be mintiû ir jû organizmo ir be geismû ir tûjû matêrês, kuri pasieka kraujâ ir jî visai prisunkia. Todël sâkoma, kad geismai gîvenâ krauje.

Per kûnâ, kraujâ, geismus ir mintis veikia gîvenimas î pâtî žmogû, o antraip mintimis, jausmais, geismais, krauju ir kûnu žmogus atsiliepia. Regimieji daigtai žâdina žmogaus pajautimâ. Iš to randasi jo omînêj¹¹⁾ vaizdelis to pajautimo priezasties. Sitâ vaizdelî, tai esti mintî, jis gâlî šâlinti arba merkti î jausmâ, toliau î geismâ, kurs kraujâ pildo. Tuomet tasai sukîla, ir žmogus veikia. Vie-

¹¹⁾ Omînê = žmogaus intelektas.

.....

nok tik kraujas tejudina kūnā. Sākoma žmogū daigto „geidiant“. Žmogus ėra savo vidūje gīvumā pajautes. Tojo priežastis rodosi paviršutinišku daliku. Ir todėl jis to nori savo lobiu turėti, lig tas jo gīvumā padidīs.

Bet kraujas visame tarpininkauja. Iš to matiti, kaip visas žmogaus gīvenimas tarsi krauje atsitinka.

Nėra abejotina, kad kiekvieno žmogaus kraujas turi savo ėpatības. Kiekvienas žmogus todėl ir tegāli savo būdu geisti ir veikti. O kadāngi veikimas žādina žmogaus mānīmā, šviesina jo sāmone, todėl kiekvienas ir tik savo būdu gāli manīti ir savo mānīmā apreikšti.

Kraujo skirtumas, kurs aiškiai pastebimas tarp vaiko ir užaugusio, randasi ir tarp ėvairiū tautū. Berods kitokiu būdu. Vaikas ėgauna, aplamai imant, išlengvo tos patios tautos išaugusio žmogaus kraujo ėpatības. Bet žmogus vienos tautos niekumet ne taps tokiu, koks ėra tas, kurs ėra kilęs iš kitos.

Vienok kraujo ėpatībės nepasilieka tos pātios. Jos kinta ir gāli būti žinojimu kitinamos. Kad koks geismas kartotinai siaubia krauje, tasai išlengvo daugiau būs jo pildītas negu ligtol. Ir jis pasidarīs daugiau tinkamu jām apreikšti. Antraip vėl, žmogui laikant mintī viršum geismo ir taip neleidiant geismui sukelti kraujo, tas geismas išlengvo visai dingsta iš kraujo.

Taip žmogus gāli savo kraujā gerinti, skaidrinti, kilnesniu padarīti, ir tokī savo vaikāms palikti. Todėl tūlos tautos turi labai tūrā, švārū kraujā, kitos labai nešvārū, pilnā visokiū karštumū.

.....

Bet reiks pastebėti, kad žemo pažangos laipsnio tautos kartais atrodo turintios tūrą kraują. Vienok jis lig vaiko kraujas nėra išnokęs. Jis tarsi tik aplinkibiū tēra augintas. O tos tēra įpatingus linkimus žādinusios. Iš ko išējo tūrimo, kilnumo pašvaita. Bet kraujas ištikro tik tuomet gāli būti kilnus, tūras, kad žmogus patsai, savo jausmus ir geismus valdīdamas, jī vālē. Tik tuomet žmogus īra iškiles, kad jo krauje nebēra žiauriū geismū ir karštumū, ir kad jie jokiū aplinkibiū nebegāli būti sužādinami. Ta būtis īra pasiekta, kad žmogus savo kraujā turi savo vālioje. Kas tik vėl gālima, kad kraujas īra išnokęs ir visai skaistiu pasidāres. Vienas dalīkas randasi kartu su kitu. O viskas dera iš žmogaus noro.

Todėl reikalinga pirm viso, kad žmogus žinotū, jog tai būtinas ir gālimas dalīkas. Gīvenimas jī berods mokina tā suprasti. Vis iš naujo žmogus jungiamas su krauju, tai esti: jis užgema ir gīvena, auga ir miršta ir vėl gīvena ir kūla, kaip tai liepia kūribos īstātīmas. Kraujas taip ilgai kankina žmogū, kol nesistengia jis prieš jī. Ir pasistengdamas jis auga: jo sāmone daugiau sušvinta ir jo valla stiprēja. O tat īra paties žmogaus augimas.

O kuo-daugiau žmogus bus augęs, tuo-geriau jis ir suvaldīs ir valīs kraujā. Žmogaus kilimas todėl pasirodo dvejopu: prigimties, tai esti kraujo skaidrumu ir žmogaus asmenībės šviesumu ir tvirtumu.

Koks patsai žmogus bus, tokia bus ir jo prigimtis, jo kraujas. Labai iškiles žmogus negāli turėti kraujā su biauriais geiduliais. Iš lelijos šaknies ne-

gāli augti erškētis. Taip īstātīmai nevaldo. Kiekvienas zmogus tokiu kūnu uzgema, koks tinkamas jo būtīai apreikšti. O kiekvieno reišķiniai vēl dera jām patiām pasimokinti ir augt.

Īstīkrūjū kiekvienas pats save augina. Todēl kiekvienas, būdamas mokslus, savo kraujā gerina, būdamas vangus, jī blogina. Blogas kraujas jī tad plākia, kol jis nepradeda jī valīti. Ir tai darīdamas, kiekvienas prisideda prie visos tautos kraujo gerinimo. Ir toliau tokiu būdu prie visos zmonijos pazangos. Kraujo gerinimas īra tikra zmogaus ir tautos bei zmonijos kultūra.

Suprantama todēl, kad kiekvieno zmogaus pasielgimas nēra tik jām labai svarbus, bet ir visai jo tautai ir visai zmonijai. Reikia tik dār zinoti, kad kraujo īpatībēs netik vaikaisskleidiamos, bet ir veikimu, pasielgimu priēš kitus zmones, ir geismū bei mintiū slaptia īsrava ī kitus. Ir evolūcēs īstātīmas tše labai skaudiai pasidāro jautiamu, kur zmonija kokios tautos, kur toji kokio atskiro zmogaus īra skriaudīama. O tat īvīksta, kad kraujas īra bloginamas.

Tautū likimas īra aišķus liudīmas, kaip jos savo uzdavīnī īra sprēndusios. Kad tautū viena skriaudia kitā, nereikētū skriaudiantiosios peikti. Nēra dār daug tokiū zmoniū, kurie viskā dāro sāmoningai, māto savo veikimū vaisiū. O tas-pat rodosi tautū gīvenime. Kaip atskiri zmonēs, taip ir tautos tik siekia artimiausiū tikslū. Vienok jīe tuo tarnauja pazangos īstātīmāms. Kad kas kitū kenkīamas, jīs vis turētū to priezastī savīje ziūrētī atrasti.

.....

Ir tautose nuolatai kila pažangos galibė. Toji nori viršū gauti ant to, kas pasilieka atgal. Todėl iškilusioji tauta skriaudžia kitą. Kartais berods atsitinka ir kitaip. Vienok tai vėksta tik laikiniai. Ir be abejonės bus skriaudiantioji tauta nors viename labai reikalingame dalyke toliau pažengusi. Ir skriaudiamoji turi ją tame kuo-veikiau panokti.

.....

Prigimtoji kalba	Žmogaus prigimtį galima vadinti
ir paties žmo-	jo apsišėskimui. Bet reikia tai
gaus kilimas	gerai išmaniti. Žmogaus prigim-

.....

tis, ipatiai jo kraujas, išrodo, kurioj vietoj pažangos tūko žmogus stovi. Toliau iš kraujo matyti, kokiai tautai žmogus pažangos išstūtimo išra priskaitūtas kilimui. Pagaliau prigimtis dera nuolatiniām jo gūvībės apsišėskimui. Ji tām išra prietaisas ir neišvengiama sūlīga. Ir menkiausias žmogaus apsišėskimas tēra gūlimas per prigimtį.

Turėdamas prigimtį, žmogus gūli visokiu būdu pasidarūti žinomū: kū ir kaip jis jautia, žino, nori. Bet viskas išėis tik taip aiškiai ir taip galingai, kaip kokia bus jo prigimtis ir kaip gerai jis jū valdīs. Visumet prigimtis kartu apsišėskia su žmogaus asmenībe.

Toliau atgal mātēme, kad kiekvienu veikimu, kurs tarnauja geismui, ir žmogaus mintis pasirodo. Bet, pastebėkime, ne ji tik viena. Vīriausiai pats geidulis. Vienok mintis ir gūli sau viena gūventi ir apsišėskūti. Tām išra pažangos išaugintas ipatingas dalikas. Tai kalba. Ja apsišėskia žmogaus sūmonė, aiškiau sūkant: tarsi išikūnija sūmonėj gūventios mintis.